

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: Η ΑΠΛΑΤΟΠΡΕΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ
ΣΤΟ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΓΙΑΛΙΤΑΚΗ ΜΑΡΙΑ Α.Μ 6401 ΕΞΑΜΗΝΟ: ΠΤΥΧΙΟ Έ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: Δρ. ΣΤΑΥΡΑΚΗ ΕΜΜΑΝΟΥΕΛΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2007-2008

*«Ὡς οὐδὲν ἀνθρώπου θηρίον
αγριότερων ἐξουσία πάθει προλαβόντος»*

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ (Κικέρων, ΧΛ'VI)

*«Καὶ εἶπα ὅτι τὸ θερίον εἶναι θερίον
καὶ ὁ ἀνθρώπος εἶναι χειρότερος»*

ΜΑΚΡΥΤΙΑΝΝΗΣ (Ἀπομνημονεύματα)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	6
ΤΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ	6
1.1 ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ, ΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ.....	6
ΑΙΤΙΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ	6
1.2 ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΄Β ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ	8
1.3 ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ.....	11
1.3.1 ΤΟ ΓΚΟΥΑΝΤΑΝΑΜΟ ΤΩΝ Η.Π.Α	11
1.3.2 ΙΡΑΚ ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ	11
1.3.3 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	15
ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	15
2.1 ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (1948),(ΑΡΘΡΟ 6)	15
2.2 ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (1966)	16
2.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (1950)	17

2.4 ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ (1984)	18
2.5 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ (1987)	20
2.6 ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ (ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΓΕΝΕΥΗΣ (1949) ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ (1977))	21
2.7 ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ(2000).....	22
2.8 ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	25
ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	25
3.1 ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	25
3.2 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ	26
3.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ	28
3.4 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 12 ΣΗΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ	29
ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ	29
3.5 ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ 2008	32
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	39
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	40

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Απαγόρευση των βασανιστηρίων καθώς και κάθε μορφή κακομεταχείρισης και τιμωρίας στο Διεθνές δίκαιο αποτελεί ένα επίκαιρο ζήτημα, οι προοπτικές και τα επιτεύγματα του οποίου διευρύνονται με εντυπωσιακούς ρυθμούς. Προς κατανόηση του θέματος θα παρουσιαστούν βασανιστήρια στην ιστορία της ανθρωπότητας, ο ορισμός και οι αιτίες των βασανιστηρίων και στη συνέχεια θα παρατεθούν οι συμβάσεις που έχουν υπογραφεί και ισχύουν στο διεθνές δίκαιο για την απαγόρευση των βασανιστηρίων. Επιπλέον θα γίνει μια ενδεικτική αναφορά σε μη κυβερνητικές οργανώσεις και το ρόλο της Διεθνούς Αμνηστίας στην απαγόρευση των βασανιστηρίων. Η παρουσίαση θα εμπλουτιστεί με σχετικά νομολογιακά παραδείγματα με τα οποία θα δειχθεί η εφαρμογή και η αποτελεσματικότητα των μέσων προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Παρόλη τη σπουδαιότητα των διεθνών συμφωνιών που κατοχυρώνουν την απαγόρευση των βασανιστηρίων, οι παραβιάσεις τους είναι πολυάριθμες και όχι σπάνια προσλαμβάνουν χαρακτήρα συστηματικής αντίδρασης ή κωλυσιεργίας από την πλευρά των ισχυρών της γης, οι οποίοι χρησιμοποιούν πλάγιες μεθόδους όπως η μη κύρωση σημαντικών διεθνών συμβάσεων, και τη παρακώλυση εργασιών για τη διατύπωση νέων διεθνών κειμένων.

Ωστόσο είναι ελπιδοφόρο το γεγονός της συνειδητοποίησης από τους λαούς της γης των αποτρόπαιων συνεπειών που η καταπάτηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου γεννάει και η οργανωμένη αντίδραση τους.

Μεγαλειώδεις λαϊκές συγκεντρώσεις πραγματοποιούνται σε διάφορα σημεία του πλανήτη, διεκδικητικές του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σε αυτούς τους λαϊκούς αγώνες η μεγαλύτερη κατά το δυνατόν εξάπλωση της γνώσης των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των μέσων που το διεθνές δίκαιο παρέχει για την προστασία τους είναι περισσότερο από χρήσιμη.

Ηράκλειο 2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΤΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ

1.1 ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ, ΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Μια επισκόπηση της παγκόσμιας ιστορίας αποκαλύπτει πως σε όλες τις κοινωνίες, από τις πιο πρωτόγονες ως τις πιο ανεπτυγμένες, η άσκηση βίας πάνω στο άτομο αποτελεί το προνομιακό όπλο κάθε εξουσίας. Είναι ιστορικά διαπιστωμένο ότι όπου γιγαντώνεται η κεντρική εξουσία όπου θεοποιείται το κράτος σε οποιαδήποτε μορφή του, εμφανίζεται αυτομάτως και η καταπίεση, που εκφράζεται με την εκμηδένιση του ατόμου, την καταστολή της διαφωνίας, την ποινικοποίηση των αμφισβητήσεων και τα βασανιστήρια.

ΑΙΤΙΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

Οι βασικές αιτίες των βασανισμών και των ωμοτήτων είναι οι ίδιες, παραλλάζουν μονό από εποχή σε εποχή.

☞ Ο πόλεμος και η επιθυμία του νικητή να αχρηστεύσει τους αιχμάλωτους καθιστώντας τους ακίνδυνους για πάντα. Η απόσπαση πληροφοριών για το εχθρικό στρατόπεδο. Η εκδίκηση για τις απώλειες και η τιμωρία παραδειγματισμού για προδοσία ή λιποταξία.

☞ Θρησκευτικοί λόγοι. Από την αυγή της ιστορίας, σε όλους τους πολιτισμούς, οι αιματηρές τελετουργίες και οι βασανιστικές θανατώσεις αποτελούν αναγκαίες θυσίες για κατευνασμό των θεϊκών δυνάμεων. Οι θεοί διψούν. Για εξιλέωση, για εξαγορά της εύνοιας τους χρειάζονται ανθρωποθυσίες.

☞ Η μαγεία που επιβάλλει αιματηρές τελετουργίες για την προστασία της φυλής.

☞ Η μύηση των νέων με εθελοντικούς βασανισμούς.

☞ Απονομή της δικαιοσύνης. Τα βασανιστήρια θεωρούνται το πιο πρόσφορο μέσο για την ανακάλυψη του ενόχου, όταν δεν υπάρχουν μάρτυρες.

☞ Η εξουσία που καταφεύγει στα βασανιστήρια για την προστασία της «έννομης τάξης» και της «κρατικής ασφάλειας», αλλά και για την παράνομη διαιώνιση του αυταρχισμού της.

☞ Ωφελιμιστικοί λόγοι. Βασανιστήρια για απόσπαση χρημάτων.

☞ Οι δήθεν επιστημονικοί λόγοι. Πειράματα πολυώδυνα που προκαλούν αναπηρίες και βασανιστικό θάνατο σε κρατούμενους

☞ Αλλά και βασανιστήρια χωρίς φανερές αιτίες και συγκεκριμένες επιδιώξεις. Βασανιστήρια για ανομολόγητους σκοπούς από παρορμήσεις σύμφυτες στην ανθρώπινη υπόσταση από σαδισμό και διαστροφή.

Σε ότι αφορά τα βασανιστήρια δεν υπάρχουν εποχές βαρβαροτήτων και εποχές ημερότητας. Διαχρονική πρακτική της εξουσίας ο βασανισμός. Η οργανωμένη βία είχε κιάλας εμφανιστεί στις πρώτες κοινωνίες, πριν από πολλές χιλιετίες, μαζί με τα ταξικά και άλλα αρχέγονα χαρακτηριστικά: το ιερατείο, τα αφεντικά, τους δούλους τους αστυνόμους τους δήμιους και φυσικά τους βασανιστές. Μόνο οι μέθοδοι των βασανιστηρίων αλλάζουν ή εξελίσσονται και κυρίως βελτιώνονται για την πρόκληση εντονότερου πόνου.

Ο αρχαιοελληνικός αποτυμπανισμός, οι ρωμαϊκές ανασταυρώσεις, οι εξοματισμοί των Βυζαντινών, ο μεσαιωνικός τροχός, τα παλουκώματα της τουρκοκρατίας¹. Η αρχαία ελληνική μυθολογία βρίθει από αγριότητες και θηριωδίες θεών και ημίθεων. Παραλλαγές όλες ή απηχήσεις πραγματικών περιστατικών του δημοσίου και ιδιωτικού βίου. Ακρωτηριασμοί και εκτυφλώσεις εκδορά και θάψιμο ζωντανών ανθρώπων, τα πολυώδυνα μαρτύρια της φωτιάς και του σίδερου σκληρός καταναγκασμός της ψυχής. Ως ποινή, ως μέσο καταναγκασμού ή ως αντεκδίκηση.

¹ ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ, «ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΧΥ, ΑΘΗΝΑ 1997.

Στον ρωμαϊκό κόσμο το αίμα και η επιθανάτια αγωνιά γινόταν δημόσιο θέαμα, οι βαρβαρότητες προσφιλής ψυχαγωγία των μαζών με αποτέλεσμα να επιβραβεύονται οι κακουργίες της εξουσίας.

Οι μεσαιωνικές ανακριτικές μέθοδοι, τα εργαλεία βασανισμού και οι τρόποι θανατώσεων συναγωνίζονται σε ποικιλία και φρικαλεότητα τον τερατώδη ρωμαϊκό μηχανισμό σωματικών μαρτυριών κατά τους διωγμούς των πρώτων χριστιανών.

Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας τα παλουκώματα γίνονταν σε δημόσιο χώρο και οι σουβλισμένοι στήνονταν πλάι στις πύλες των κάστρων για εκφοβισμό του πλήθους.

1.2 ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΄Β ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

Στις χαραυγές του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου οι γερμανικές βαρβαρότητες ήταν πολυάριθμες και σε διάφορους τομείς. Οι αιχμάλωτοι από τις κατακτημένες χώρες συνέρεαν, και η θανάτωσή τους καταντούσε πλέον πρόβλημα. Τα μεγάλα κεφάλια των Ναζί δεν άργησαν να βρουν λύση. Σε κάποια ήδη υπάρχοντα στρατόπεδα συγκέντρωσης(Νταχάου) προσθέτουν κι άλλα. Οι εργασίες στο Νταχάου άρχισαν να γίνονται πιο εντατικές.

Εκεί εκτός των Γερμανών αντιναζιστών άρχισαν να «φιλοξενούνται» και Εβραίοι, καθώς και αντιναζιστές απ' όλες τις κατεχόμενες χώρες. Παράλληλα σε μια μικρή πόλη της Πολωνίας, εκεί κοντά στην συμβολή των ποταμών Βιστούλα και Σόλα, στην περιοχή Λβοβ μπαίνουν τα θεμέλια του μεγαλύτερου εφιάλτη της ανθρωπότητας. Τον Μάιο του 1940 ιδρύεται ένα συγκρότημα τεσσάρων στρατοπέδων συγκέντρωσης. Στα στρατόπεδα αυτά θα έβρισκαν τον θάνατο δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι. Το Άουσβιτς γεννήθηκε.

Μπαίνοντας σ' ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης ξεχνούσες πως ήσουν άνθρωπος. Εκεί μέσα ήσουν απλά ένα νούμερο. Ένας αριθμός. Και οι αριθμοί δεν μιλούν, δεν πονούν, δεν υποφέρουν. Απλά υπάρχουν. Υπάρχουν για να βοηθούν στις πράξεις, να τελούν εργασίες, να χρησιμοποιούνται. Και αυτό

έκαναν όσοι περνούσαν τις πύλες του Άουσβιτς ή του Νταχάου, ή κάποιου άλλου από τα αναρίθμητα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Ζούσαν για να χρησιμοποιούνται και αν δεν ήταν ικανοί να κάνουν κάτι τέτοιο τότε ήταν άχρηστοι στους Ναζί. Και κάτι άχρηστο, ακόμα κι αν πρόκειται για άνθρωπο, εκεί έπρεπε να πεθάνει. Κάθε κρατούμενος, από τα εκατομμύρια των Πολωνών, Ρώσων και κυρίως Εβραίων που περνούσαν στα στρατόπεδα αυτά, ήξερε πως η ελπίδα είναι πολυτέλεια σ' ένα τέτοιο μέρος. Οι απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης, η σκληρή εργασία καθώς και τα φριχτά βασανιστήρια τους στέρησαν το δικαίωμα να ελπίζουν, όπως τους στέρησαν το δικαίωμα να ζουν. Ο διοικητής του στρατοπέδου, Ρούντολφ Ες, είχε μετατρέψει το Άουσβιτς σε μια κόλαση. Ίσως χειρότερη από οποιαδήποτε άλλη. Μια κόλαση φτιαγμένη για Εβραίους, τσιγγάνους, αριστερούς, ομοφυλόφιλους και ψυχικά ασθενείς, αυτοί ήταν ο κύριος στόχος των Ναζί. Ίσως οι αντιλήψεις τους να έρχονταν σε σύγκρουση με την βαθιά πεποίθηση των Ναζί για την ανωτερότητα της άριας φυλής. Και μόνο γι αυτό ήταν άξιοι θανάτου. Αλλά ένας γρήγορος θάνατος θα ήταν λύτρωση και πρόκληση μικρού σωματικού πόνου. Κάτι τέτοιο ήταν ανεπίτρεπτο για τους Ναζί. Ο θάνατος των «Ουντερμένσεν»(υπάνθρωπων) έπρεπε να είναι αργός, βασανιστικός, επίπονος. Η πάγια τακτική των Ναζί στα στρατόπεδα αυτά ήταν η εξαθλίωση και υπέρτατη σωματική καταπόνηση των κρατουμένων και έπειτα τα βασανιστήρια και ο θάνατος.

Οι αιχμάλωτοι δούλευαν σε καταναγκαστικές εργασίες όλη μέρα. Έχοντας σχεδόν πάντα κάποιον άνδρα των Ες Ες πάνω απ' το κεφάλι τους ήταν υποχρεωμένοι να δουλεύουν με την ίδια ένταση όλη τη μέρα χωρίς σταματημό ή διάλειμμα. Πολλοί απ' αυτούς δεν άντεχαν, και αφηνόμενοι στα χέρια των Γερμανών κατέληγαν νεκροί, από ξυλοδαρμούς, σε κρεματόρια, σε θαλάμους αερίων, ή σε αίθουσες βασανιστηρίων. Η ταλαιπωρία και η κακομεταχείριση είχαν μετατρέψει τους περισσότερους σε πραγματικούς σκελετούς. Η πείνα ήταν ένα ακόμα από τα προβλήματά τους, σε συνδυασμό όμως με τις ανυπόφορες συνθήκες υγιεινής, που συχνά δεν υπήρχαν, προκαλούσε αρρώστιες, που εξαπλώνονταν τάχιστα στους εξασθενημένους οργανισμούς των αιχμαλώτων. Εκτός από τις αρρώστιες οι «φιλοξενούμενοι» των στρατοπέδων αυτών, και κυρίως του Άουσβιτς, υπέμεναν και φριχτά

βασανιστήρια. Σ' ένα από τα τέσσερα στρατόπεδα που περιλάμβανε το Άουσβιτς υπήρχε ειδικό κτίριο στο οποίο γιατροί των Ναζί πραγματοποιούσαν πειράματα πάνω σε κρατούμενους. Εικάζεται πως κανένας από αυτούς που μπήκαν στο κτήριο αυτό δεν βγήκε ζωντανός. Τα πειράματα αυτά σίγουρα δεν είχαν αγνούς ερευνητικούς σκοπούς. Όλα τα νέα είδη χημικών όπλων, ναρκών και στρατιωτικών εξοπλισμών που αργότερα θα έφταναν στις στρατιές των Ναζί ενάντια στους Συμμάχους δοκιμάζονταν πάνω σε αθώους, πάνω σε γυναικόπαιδα και ηλικιωμένους που βρίσκονταν στο στρατόπεδο. Ειδικοί χώροι ήταν κατασκευασμένοι για βασανιστήρια όπως αυτοί των κάστρων του μεσαίωνα όμως εξοπλισμένοι με τα πιο σύγχρονα για την εποχή εργαλεία, έτσι ώστε τα βασανιστήρια να γίνονται πιο επίπονα, πιο βίαια. Έτσι κατάφερναν να γονατίζουν τους Εβραίους και να κάνουν τους πολιτικούς τους αντιπάλους ακόμα πιο ανίσχυρους. Ακόμα το πιο συνηθισμένο πράγμα που έκαναν ήταν να υποχρεώνουν τους Εβραίους να τρέχουν με σιδερένια παπούτσια. Στο τέλος της όλης διαδικασίας οι αιχμάλωτοι είχαν πληγιασμένα πόδια και σπάνια περπατούσαν ξανά αφού όσοι δεν στέκονταν στα πόδια τους κατάληγαν σε ειδικά κατασκευασμένους φούρνους, για κάψιμο.

Πολλοί ακόμα και σήμερα νομίζουν πως αυτά είναι εικόνες και μνήμες τους χθες που σήμερα έχουν ξεθωριάσει. Θα πρέπει να μάθουν πως ακόμα και σήμερα υπάρχουν άνθρωποι που πονάνε, που ζουν ακόμα τον εφιάλτη. Και οι μνήμες αυτές για να σβήσουν θα χρειαστεί να περάσουν πολλά χρόνια ακόμα. Λέγεται πως πολλοί κρατούμενοι ακόμα και μετά την απελευθέρωσή τους πέθαναν εξουθενωμένοι απ' τα βασανιστήρια και τις κακουχίες. Αυτοί, εν αντιθέσει μ' αυτούς που επέζησαν, γλίτωσαν. Δεν έζησαν πολύ για να δουν τις συνέπειες, να νιώσουν το σύνδρομο του βομβαρδισμού ή την φρίκη της παράνοιας.

1.3 ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

1.3.1 ΤΟ ΓΚΟΥΑΝΤΑΝΑΜΟ ΤΩΝ Η.Π.Α

Γκουλάγκ ονομάζονταν τα σοβιετικά στρατόπεδα συγκέντρωσης όπου δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι, εξαφανισμένοι και χωρίς καμία επαφή με τις οικογένειές τους, βασανίζονταν και έμειναν φυλακισμένοι για χρόνια χωρίς να αντιμετωπίζουν κατηγορίες. Σύμφωνα με την οργάνωση «Διεθνή Αμνηστία», μετά την 11^η του Σεπτεμβρίου οι ΗΠΑ δημιούργησαν «ένα παγκόσμιο γκουλάγκ» από το Γκουαντάναμο, μέχρι τις ιρακινές και τις μυστικές φυλακές της CIA. Από την πλευρά της, η αμερικανική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι πρόκειται για αναγκαία μέτρα που επιβάλλει ο πόλεμος εναντίον της τρομοκρατίας και ότι οι κρατούμενοι απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα που τους παρέχουν οι διεθνείς συνθήκες.

Στην αμερικανική βάση **Γκουαντανάμο** της Κούβας, κρατούνται εδώ και χρόνια εκατοντάδες μουσουλμάνοι ύποπτοι για τρομοκρατική δράση χωρίς να τους απαγγέλλονται κατηγορίες. Ο Λευκός Οίκος υποστηρίζει ότι πρόκειται για τους «πολεμιστές του εχθρού» που συνελήφθησαν στον πόλεμο του Αφγανιστάν. Στην πραγματικότητα όμως, πολλοί από τους κρατούμενους έπεσαν θύματα απαγωγής ενώ βρίσκονταν στην Ασία, την Αφρική ή τις ΗΠΑ. Η CIA Airlines - ειδικά ναυλωμένα αεροπλάνα που φαίνεται ότι ανήκουν σε ιδιωτικές εταιρείες - μεταφέρουν τους θεωρούμενους ως πιο επικίνδυνους σε μυστικές φυλακές ή τους παραδίδουν για ανάκριση σε χώρες όπου εφαρμόζονται βασανιστήρια.

1.3.2 ΙΡΑΚ ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ

Πέρασαν πέντε χρόνια από τότε που στρατιωτικές οι αμερικανικές δυνάμεις και οι σύμμαχοί τους ανέτρεψαν τον Σαντάμ Χουσεΐν, το Ιράκ παραμένει μια από τις πιο επικίνδυνες χώρες στον κόσμο αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, αναφέρει η Διεθνής Αμνηστία. Σε νέα έκθεσή της, με τίτλο «Μακελειό και Απόγνωση», η διεθνής οργάνωση αναφέρει ότι οι επιθέσεις και οι φατριακές δολοφονίες από ένοπλες ομάδες, τα βασανιστήρια και η

κακομεταχείριση από δυνάμεις της ιρακινής κυβέρνησης και η συνεχιζόμενη κράτηση χιλιάδων υπόπτων από αμερικανικές και ιρακινές δυνάμεις είχαν ολέθρια επίδραση και ήταν η αιτία πάνω από τέσσερα εκατομμύρια Ιρακινοί να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Πολλοί από τους συλληφθέντες κρατούνται, μερικοί για πολλά χρόνια, χωρίς να τους απαγγελθούν κατηγορίες. Εκατομμύρια δολάρια έχουν ξοδευτεί για την ασφάλεια, αλλά δύο στους τρεις Ιρακινούς δεν έχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό και σχεδόν ένας στους τρεις (γύρω στα οχτώ εκατομμύρια άνθρωποι) χρειάζεται έκτακτη βοήθεια για να επιβιώσει. «Η κυβέρνηση του Σαντάμ Χουσεϊν ήταν συνώνυμο των καταπατήσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων» δήλωσε ο Μάλκομ Σμαρτ, Διευθυντής της Διεθνούς Αμνηστίας για το πρόγραμμα έρευνας και δράσης για τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, «αλλά η αντικατάστασή της δεν έφερε καμία ανακούφιση για το λαό του Ιράκ.»

Χιλιάδες άνθρωποι έχουν σκοτωθεί ή μείνει ανάπηροι και κοινότητες που πρότινος ζούσαν με σχετική αρμονία έχουν οδηγηθεί σε ανοιχτή σύρραξη. Οι άμαχοι έχουν δεχτεί το μεγαλύτερο πλήγμα. Για πολλές γυναίκες, που κινδυνεύουν τώρα από επιθέσεις για θρησκευτικούς λόγους, οι καθημερινές συνθήκες έχουν στην πραγματικότητα χειροτερεύσει σε σχέση με αυτό που συνέβαινε επί καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεϊν. Σύμφωνα με την έκθεση, ακόμα και στη σχετικά ειρηνική κουρδική περιοχή στο Βόρειο Ιράκ, η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης δεν συνοδεύεται από μεγαλύτερο σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα.

«Αυθαίρετες συλλήψεις, κρατήσεις και βασανιστήρια συνεχίζουν να αναφέρονται ακόμα και στις κουρδικές επαρχίες» πρόσθεσε ο Μάλκομ Σμαρτ, «και η ειρηνική αντιπολίτευση μετά βίας γίνεται ανεχτή. Πολιτικοί αντιφρονούντες κρατούνται χωρίς δίκη και τα αποκαλούμενα εγκλήματα τιμής, στα οποία οι γυναίκες πέφτουν θύματα από μέλη της οικογένειάς τους, παραμένουν ένα εδραιωμένο πρόβλημα, το οποίο επικρίνεται από τις αρχές, αλλά δεν αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά.»

Κανείς δεν ξέρει ακριβώς πόσοι άνθρωποι έχουν σκοτωθεί στο Ιράκ από την εισβολή των δυνάμεων των οποίων ηγούνται οι ΗΠΑ το Μάρτιο 2003.

Σύμφωνα με τη μεγαλύτερη έρευνα, που διενεργήθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας και από την ιρακινή κυβέρνηση και δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο, πάνω από 150.000 άνθρωποι είχαν σκοτωθεί μέχρι τον Ιούνιο 2006. Ο ΟΗΕ ανέφερε ότι σχεδόν 35.000 άνθρωποι σκοτώθηκαν το 2006, το πιο πρόσφατο έτος για το οποίο υπάρχουν στοιχεία. Το συνεχιζόμενο πρόβλημα ανασφάλειας παρεμποδίζει τις προσπάθειες αποκατάστασης της τάξης, αλλά ακόμα και αρχές ήταν σε θέση να υπερασπιστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, σε γενικές γραμμές δεν το έκαναν. Οι δίκες είναι σε συστηματική βάση άδικες, με καταδίκες που βασίζονται σε στοιχεία που κατά τα φαινόμενα αποσπάστηκαν με βασανιστήρια και με εκατοντάδες ανθρώπων να έχουν καταδικαστεί σε θάνατο.

1.3.3 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ

Οι νέες μορφές βασανισμού στοχεύουν στο να μειώσουν την ψυχολογική αντίσταση και τα φυσικά σημάδια. Η εφαρμογή τέτοιων τακτικών είναι διαδεδομένες στα δυτικά κράτη που προσπαθούν να προσποιηθούν ένα «κράτος δικαίου» μιας και δεν αποδεικνύονται στα δικαστήρια αφού δεν υπάρχουν οι φυσικές αποδείξεις. Οι φυσικές και φανερές τεχνικές (ακρωτηριασμοί, ηλεκτροσόκ, χτυπήματα με μηχανικά αντικείμενα) έχουν αντικατασταθεί από περισσότερο διακριτικές τεχνικές, που στοχεύουν να χτυπήσουν την ψυχολογική αντίσταση και να μειώσουν τα φυσικά «σημάδια», γι' αυτό και αυτές οι πρακτικές ονομάζονται λευκά βασανιστήρια.

Τα λευκά βασανιστήρια, έχουν επίσης μια φυσική υπόσταση, ακόμα κι αν περιέχουν κάποια χαρακτηριστικά που θα ορίζαμε σαν «παθητικά» απέναντι στις παραδοσιακές «ενεργητικές» μορφές συμβατικού βασανισμού. Με αυτό αναφερόμαστε σε καταστάσεις όπως η στέρηση ύπνου, η υποχρέωση να παίρνεις άβολες θέσεις και πολλές φορές πέρα από τη φυσική στάση του ανθρώπου ή η ασφυξία με πλαστικές σακούλες, τακτικές που στην εφαρμογή τους στοχεύουν στο σώμα, αλλά που από τη μία δεν αφήνουν σημάδια και από την άλλη προσπαθούν να προκαλέσουν περισσότερο μια σοβαρή ψυχική βλάβη, παρά σωματική. Η ανάπτυξη και εφαρμογή τέτοιων τακτικών

βασανισμού είναι περισσότερο διαδεδομένες στα δυτικά κράτη που προσπαθούν να διατηρήσουν μια στάση «τυπικών δημοκρατιών» και «κρατών δικαίου», δεδομένου ότι αποτελούν βασανισμούς που δύσκολα αποδεικνύονται στα δικαστήρια, αφού δεν υπάρχουν φυσικές αποδείξεις για να παρουσιαστούν.

Αυτό συμβαίνει γιατί αυτές οι τακτικές επικεντρώνονται στο γεγονός ότι γίνεται επίθεση στις αισθήσεις (έκθεση σε έντονους ήχους ή έντονο φωτισμό) ή ακόμα και στη στέρηση των αισθήσεων (να περνά ο βασανιζόμενος ώρες στο απόλυτο σκοτάδι και σιωπή). Κάποιες άλλες τεχνικές είναι τόσο καθαρά ψυχολογικές που εμφανίζονται μόνο με μια λεκτική μορφή, ή αφορούν προσποιήσεις (προσποίηση εκτέλεσης, σεξουαλικής βίας κλπ.) που παίζουν με τον υποσυνείδητο φόβο του ατόμου που έχει συλληφθεί, όπου καταλήγει να τα ζει και να τα υπομένει όλα αυτά σαν πραγματικές καταστάσεις από τους βασανιστές του.

Σε πολλές περιπτώσεις, αυτές οι πρακτικές συνδυάζονται για να κάνουν πιο έντονο το αποτέλεσμα, έτσι, μετά από μια μακρά περίοδο στέρησης ύπνου, λεκτικών επιθέσεων, εναλλαγών των αισθήσεων (μερικές φορές και με εφαρμογή ψυχοτρόπων ουσιών) οι κρατούμενοι οδηγούνται σε μια αυταπάτη (όπως για παράδειγμα προσπαθούν να πείσουν τον/την συλληφθέντα, ότι στο διπλανό δωμάτιο χτυπάνε κάποιον από την οικογένειά του/της, ακολουθώντας αυτές τις τεχνικές θα μπορούσε να ακούει χτυπήματα και κραυγές) που μπορεί να καταλήξει να σπάσει την ψυχική και συναισθηματική αντίσταση του ανθρώπου για να υπογράψει την ομολογία του παραδεχόμενος ότι έχει κάνει πράγματα που ποτέ δεν έχουν συμβεί. Μια εγγραφή στο βίντεο χωρίς ήχο, μιας τέτοιας ομολογίας το μόνο που θα μπορούσε να αποδείξει είναι ότι πρόκειται για ένα άτομο νευρικό, που δεν μπορεί να κοιμηθεί και που σε καμιά περίπτωση δε θα μπορούσε να του καταλογισθεί ευθύνη.

τους θύτες, τα κίνητρα και τις συνθήκες βίας και καταναγκασμού ώστε να μην υπάρχει παρανόηση, σύγχυση ή υποψία εξαιρέσεων.

Ωστόσο, παρά τις πανηγυρικές και ομόφωνες αποφάσεις των διεθνών οργανισμών τα βασανιστήρια δεν σταμάτησαν ποτέ και πουθενά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

2.1 ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (1948),(άρθρο 6)

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί κείμενο τυπικά μη υποχρεωτικό, το οποίο θεσπίστηκε υπό μορφή ψηφίσματος της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών στις 10 Δεκεμβρίου του 1948. Το παγκόσμιο πολιτικό της κύρος είναι παρόλα αυτά αδιαμφισβήτητο. Η Ο.Δ.Δ.Α αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και όργανο της κοινωνίας, με τη διακήρυξη αυτή διαρκώς στη σκέψη, να καταβάλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών, και να εξασφαλιστεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους, τόσο ανάμεσα στους λαούς των ίδιων κρατών μελών όσο και ανάμεσα στους πληθυσμούς που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους.

Τα βασανιστήρια και η κακή μεταχείριση συνιστούν στις πλέον αποτρόπαιες παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Σύμφωνα με το άρθρο 6 της Οικουμενικής Διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, «ουδείς υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία»². Το διεθνές δίκαιο δεν δέχεται καμία εξαίρεση εν προκειμένω. Όλες οι χώρες υποχρεούνται να συμμορφώνονται με την άνευ όρων απαγόρευση κάθε μορφής βασανιστηρίων και κακής μεταχείρισης. Παρά τις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας τα βασανιστήρια και η κακή μεταχείριση εξακολουθούν να υπάρχουν σε όλα τα μέρη του κόσμου. Σε πολλές χώρες τα

² Διεθνής Αμνηστία, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Αθήνα 1987.

πρόσωπα που διαπράττουν βασανιστήρια και κακή μεταχείριση συνεχίζουν να παραμένουν ατιμώρητα.

2.2 ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (1966)

Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα υιοθετήθηκε το 1966 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και επικυρώθηκε από εκατόν είκοσι εννέα κράτη. Συμφώνα με τις διατάξεις του Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα η απαγόρευση των βασανιστηρίων αποτελεί κανόνα του εθιμικού διεθνούς δικαίου, με την έννοια ότι σε καμία περίπτωση δεν επιδέχεται παρεκκλίσεις.

Σκοπός του άρθρου 7 και η απαγόρευση παρέκκλισης από τις διατάξεις του, είναι να προστατεύσει την ακεραιότητα και την αξιοπρέπεια του άτομου. Δεν αρκεί μονό να θεωρούνται τα βασανιστήρια και η κακομεταχείριση έγκλημα, τα κράτη πρέπει να εξασφαλίζουν αποτελεσματική προστασία εναντίον των βασανιστηρίων και κάποιο μηχανισμό ελέγχου. Υπάρχουν ορισμένες εγγυήσεις που εξασφαλίζουν την πρόληψη αυτών των παραβιάσεων, όπως απαγόρευση της κράτησης σε απομόνωση, δυνατότητα επίσκεψης των κρατουμένων σε δημόσια αναγνωρισμένους χώρους και απόρριψη από τα δικαστήρια ομολογιών που έχουν αποσπαστεί με βασανιστήρια ή άλλη κακομεταχείριση. Η έννοια του άρθρου είναι ότι σαφώς προστατεύει «όχι μονό τα πρόσωπα που συλλαμβάνονται ή φυλακίζονται, αλλά ακόμη και τους μαθητές και τους ασθενείς σε μορφωτικά και ιατρικά ιδρύματα»³ καθώς και τα άτομα που υποβάλλονται σε ιατρικό ή επιστημονικό πειραματισμό χωρίς την ελεύθερη συγκατάθεση τους.

³"Ανθρώπινα δικαιώματα ,Οι Κυριότερες Διεθνείς Συμβάσεις, Ηνωμένα Έθνη και UNESCO",Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Αμνηστίας, ΑΘΗΝΑ,2008.

2.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (1950)

Η Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, γνωστή και ως Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), υιοθετήθηκε υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 4 Νοεμβρίου του 1950 με σκοπό την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης συμμετέχουν στη Σύμβαση.

Σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ στοιχειοθετεί ατομικό δικαίωμα κατά των βασανισμών και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης. Η απαγόρευση απευθύνεται στα όργανα του κράτους και δεν επιδέχεται παρεκκλίσεις ούτε όταν απειλείται η ζωή του έθνους. Το άρθρο 3 προστατεύει ένα από τα πιο στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων επιτρέπει τη συνεχή επανοριοθέτηση των συναφών εννοιών. Το 1978 διευκρινίστηκε ότι ουσιώδες στοιχείο παραβίασεως είναι η σοβαρή μορφή της κακής μεταχείρισης. Η εκτίμηση της σοβαρότητας κρίνεται από την διάρκεια των πράξεων, από τις ψυχικές και σωματικές συνέπειες, το φύλο, την ηλικία και την κατάσταση του θύματος.

Πολλοί κρατούμενοι επικαλούνται παραβιάσεις του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Βάσει της Σύμβασης ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ο πολίτης που θεωρεί ότι έχουν παραβιαστεί τα δικαιώματά του σύμφωνα με τη Σύμβαση από ένα κράτος μέλος μπορεί να φέρει την υπόθεση στο Δικαστήριο. Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου είναι νομικά δεσμευτικές και το Δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να επιδικάσει αποζημίωση. Το καθεστώς που δίνει τη δυνατότητα να προστατεύονται οι πολίτες από παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί καινοτομία όσον αφορά τις διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς παρέχει στο άτομο έναν ενεργό ρόλο στη διεθνή σκηνή (παραδοσιακά, μόνο τα κράτη θεωρούνταν υποκείμενα της διεθνούς νομοθεσίας). Η ΕΣΔΑ παραμένει η μόνη διεθνής συμφωνία για τα ανθρώπινα δικαιώματα που παρέχει αυτό τον υψηλό βαθμό προστασίας του ατόμου. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να φέρουν

υποθέσεις εναντίον άλλων κρατών μελών στο Δικαστήριο, αν και αυτή η δυνατότητα σπάνια χρησιμοποιείται.

2.4 ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ (1984)

Η Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Αυτό θα καθιέρωνε παγκόσμια δικαιοδοσία σχετικά με φερόμενους βασανιστές και θα προσέδιδε νομικά δεσμευτική ισχύ στα πρότυπα που περιλαμβάνονται στη Διακήρυξη. Η Σύμβαση υιοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου του 1984.

Κατά το άρθρο 1⁴ της Συμβάσεως του 1984, ο όρος βασανιστήρια σημαίνει κάθε πράξη με την οποία εκ προθέσεως επιβάλλεται από δημόσιο λειτουργό ή άλλο πρόσωπο που ενεργεί με επίσημη ιδιότητα ή από πρόσωπο που ενεργεί με τη συναίνεση ή την ανοχή τους, έντονη σωματική ή ψυχική οδύνη ή κάνει ένα πρόσωπο να υποφέρει έντονα με σκοπό ιδίως α. να αποσπασθεί από το θύμα ή από τρίτο πρόσωπο πληροφορία ή ομολογία, β. να τιμωρηθεί το θύμα για πράξη που αυτό ή τρίτο πρόσωπο έχει διαπράξει ή είναι ύποπτο διαπράξεως, γ. να εκφοβιστεί ή να καταναγκαστεί αυτό ή τρίτο πρόσωπο σε ορισμένη ενέργεια, ή τέλος δ. για άλλο λόγο που βασίζεται σε οποιαδήποτε μορφή διακρίσεως. Ο ορισμός της Συμβάσεως του 1984 είναι πιο περιοριστικός από ανάλογες ρυθμίσεις που υπάρχουν σε άλλα διεθνή κείμενα όπως π.χ. στο άρθρο 3 ΕΣΔΑ και το άρθρο 7 ΔΣΑΠ. Η Σύμβαση προβλέπει ότι α. το έγκλημα διαπράττεται μόνο από δημόσιους λειτουργούς, κατ' εντολή ή με την ανοχή τους, ενώ στα άλλα διεθνή κείμενα είναι αδιάφορο το ποιός είναι ο δράστης, β. η πράξη τιμωρείται όταν γίνεται εκ προθέσεως, γ. το έγκλημα διαπράττεται όταν η μεταχείριση είναι ιδιαίτερα σκληρή(άρθρο 1 παρ.2 και 16 παρ.1), ενώ τέτοια προϋπόθεση δεν συναντάται στα προαναφερθέντα διεθνή κείμενα.

⁴ Le monde, 7 Φεβρουαρίου 1985, σ.1

Τα συμβαλλόμενα κράτη στη συνθήκη του ΟΗΕ υποχρεούνται να αναλαμβάνουν κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά και δικαστικά μέτρα για την πρόληψη και την καταστολή των βασανιστηρίων και άλλων πράξεων σκληρής απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας σε περιοχές που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους (άρθρο 2 και 10). Οφείλουν να ποινικοποιούν με κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις τις απαγορευμένες από τη Σύμβαση πράξεις περιλαμβανόμενης της συμμετοχής και της απόπειρας (άρθρο 4 και 5). Αποκλείεται η άρση του αδίκου των πράξεων που συνιστούν βασανιστήρια με την επίκληση εξαιρετικών περιστάσεων, όπως η απειλή ή κατάσταση πολέμου, εσωτερική πολιτική αστάθεια ή οποιαδήποτε κατάσταση ανάγκης (άρθρο 2 παράγραφος 2). Τέλος, η προσταγή του ανώτερου δεν αίρει το άδικο της πράξεως (άρθρο 2 παράγραφος 3). Η Σύμβαση θεσπίζει ως προς το έγκλημα των βασανιστηρίων εξαίρεση από τη γενική αρχή της εκδόσεως για τα πολιτικά εγκλήματα⁵.

Σε περίπτωση καταγγελίας για διάπραξη βασανιστηρίων, διατάσσεται γρήγορη και αμερόληπτη έρευνα και παρέχεται το δικαίωμα της νομικής προσφυγής, της αποκατάστασης και της αποζημίωσης των θυμάτων συμφωνά με το νόμο. Καταθέσεις που αποδεικνύεται ότι έγιναν μετά από βασανιστήρια δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία. Τα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εμποδίζουν άλλες πράξεις σκληρής απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας και να προβλέπουν τις ίδιες δυνατότητες για νομική προσφυγή, αποκατάσταση και αποζημίωση. Υπάρχει πρόβλεψη για τη δημιουργία Επιτροπής κατά των βασανιστηρίων που αποτελείται από 10 εμπειρογνώμονες που υπηρετούν με τη προσωπική τους ιδιότητα και εκλέγονται από τα συμβαλλόμενα κράτη για περίοδο 4 ετών. Τα κράτη οφείλουν να υποβάλουν στην επιτροπή εκθέσεις για τα μέτρα που έχουν πάρει για να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τις οποίες έχουν αναλάβει με τη Σύμβαση, ένα χρόνο μετά την έναρξη ισχύος και κατόπιν κάθε 4 χρόνια. Η Επιτροπή της Συμβάσεως του 1984, αφενός εξετάζει, όπως και άλλες ανάλογες επιτροπές, περιοδικές Εκθέσεις των συμβαλλομένων κρατών περί του καθεστώτος της Συμβάσεως στο έδαφός τους και αφετέρου, μόνο με ρητή

⁵ Εμμανουήλ Ρούκουνας, Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, βιβλιοπωλείο της εστίας, Αθήνα 1995.σελ.261

συναίνεση του ενδιαφερόμενου κράτους, δικαιούται να προβαίνει σε "έρευνες επί τόπου" και να εξετάζει διακρατικές και ατομικές "αναφορές" εναντίον συμβαλλομένου κράτους για παραβίαση της Συμβάσεως. Παράλληλα προς την Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων και εκτός Συμβάσεως του 1984, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών έχει αναθέσει σε ειδικό Εισηγητή να συλλέγει πληροφορίες σε παγκόσμια κλίμακα και να υποβάλει ετήσια Έκθεση περί βασανιστηρίων, σκληρής και απάνθρωπης μεταχειρίσεως. Στο άρθρο 21 προβλέπεται διαδικασία για την εξέταση καταγγελιών κράτους και στο άρθρο 22 των ατομικών καταγγελιών.

2.5 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ (1987)

Η Ευρωπαϊκή σύμβαση του 1987 στην οποία μετέχουν όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης αποβλέπει κυρίως στην πρόληψη και την κατάπαυση των βασανιστηρίων και της σκληρής απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης κρατουμένων σε σωφρονιστικά ιδρύματα και ψυχιατρικά καταστήματα⁶. Η νέα Σύμβαση του 1987 δημιούργησε όργανο παρακολουθήσεως την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων, η οποία διαθέτει μεγάλη διαδικαστική ευελιξία, εξετάζει περιοδικές εθνικές Εκθέσεις εφαρμογής της Συμβάσεως για κάθε συμβαλλόμενο κράτος και παρεμβαίνει στο έδαφος του με τακτικές και έκτακτες επισκέψεις και έρευνες. Η Επιτροπή υποδεικνύει προς τις ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις κατάλληλα μέτρα για την αποτροπή και την κατάπαυση ενδεχόμενων παραβιάσεων. Οι εκθέσεις της είναι απόρρητες αλλά μπορούν να δημοσιευτούν είτε με την συναίνεση του κράτους, είτε ως ποινή για την μή συμμόρφωση προς τα υποδειχθέντα μέτρα. Το ζήτημα των καθεαυτό παραβιάσεων του άρθρου 3 παραμένει στην αρμοδιότητα των οργάνων της ΕΣΔΑ που όμως με τη συνεχή και ταχεία ενασχόληση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά των βασανιστηρίων

⁶ Εμμανουήλ Ρούκουνας, Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, βιβλιοπωλείο της εστίας, Αθήνα 1995.σελ.145.

με ολόκληρο το φάσμα της ταπεινωτικής και ατιμωτικής μεταχείρισης μεταθέτει και σε αυτό το όργανο τα ζητήματα ερμηνείας.

2.6 ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ (ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΓΕΝΕΥΗΣ (1949) ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ (1977))

Το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο αποτελεί σημαντικό κλάδο του δημοσίου διεθνούς δικαίου (γνωστό και ως δίκαιο των ενόπλων συρράξεων). Αποτελείται από ένα πλέγμα κανόνων που επιδιώκουν, αφενός, να προστατεύσουν κατά τη διάρκεια μιας ένοπλης σύρραξης τα πρόσωπα που δεν μετέχουν ή δεν μετέχουν πια στις εχθροπραξίες, δηλαδή τους μαχητές, αμάχους, τραυματίες, ασθενείς, ναυαγούς κι αιχμαλώτους κι αφετέρου να περιορίσουν τα μέσα και τις μεθόδους πολέμου που μπορούν να επιλέγουν τα Μέρη στη σύρραξη. Ο όρος του ΔΑΔ χρησιμοποιείται για πρώτη φορά στις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949 και περιλαμβάνει τους κανόνες των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης του 1949 καθώς και των δύο Πρόσθετων Πρωτόκολλων του 1977 δίνοντας έμφαση στον ανθρωπιστικό χαρακτήρα των κανόνων αυτών.⁷

Η Τέταρτη Σύμβαση του 1949 απαγορεύει για κάθε τόπο και χρόνο 1) την προσβολή κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας, τους ακρωτηριασμούς, την απάνθρωπη μεταχείριση, τα βασάνια και τα μαρτύρια, 2) τη σύλληψη ομήρων, 3) τη προσβολή κατά της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και τη ταπεινωτική ή εξευτελιστική μεταχείριση. Οι τραυματίες θα πρέπει να περισυλλέγονται και να περιθάλπονται. Η Τέταρτη Σύμβαση εφαρμόζεται υπέρ όλων των προσώπων που βρίσκονται, σε περίπτωση συρράξεως ή κατοχής, προστατεύει δηλαδή αμάχους οι οποίοι είναι περισσότερο εκτεθειμένοι στις επιθέσεις και τους βομβαρδισμούς όπως τραυματίες, ανάπηροι, γυναίκες που βρίσκονται σε κατάσταση εγκυμοσύνης, ασθενείς και

⁷ Στέλιου Περράκη, Μαρίας-Ντανιέλλας Μαρούδα, Ένοπλες Συρράξεις και Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Κομοτηνή 2001,σελ.12

τα παιδιά κάτω των 15 ετών. Διεύρυνση της έννοιας του αμάχου παρέχουν το εθιμικό διεθνές δίκαιο και τα Συμπληρωματικά Πρωτοκολλά του 1977.(Το 1^ο Πρωτόκολλο για τις διεθνείς συρράξεις και το 2^ο για τις μη διεθνείς συρράξεις.)

Τα Πρωτόκολλα του 1977 περιέχουν ουσιώδεις εξελίξεις ειδικά το 1 Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο το οποίο περιέχει διατάξεις περί της μεταχειρίσεως των αμάχων και περί των μέσων και μεθόδων διεξαγωγής των επιχειρήσεων με τρόπο ώστε να αποφεύγεται η πρόκληση ζημιών σε αμάχους. Ειδικότερα απαγορεύεται α)η υποβολή των προσώπων σε οποιαδήποτε ιατρικά και επιστημονικά πειράματα, β)οι σωματικοί ακρωτηριασμοί και γ)η αφαίρεση ιστού ή οργάνων για μεταμόσχευση. Οποιαδήποτε εσκεμμένη πράξη που θέτει σε κίνδυνο τη σωματική ή τη διανοητική υγεία αποτελεί σοβαρότατη παραβίαση.⁸Οι Τέσσερις Συμβάσεις του 1949 και τα δύο Συμπληρωματικά Πρωτόκολλα ισχύουν και σε καιρό ειρήνης.

2.7 ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ(2000)

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προκηρύχθηκε στη Νίκαια, στις 7 Δεκεμβρίου 2000,⁹ αντιπροσωπεύει τη σύνθεση των κοινών αξιών των κρατών μελών της. Για πρώτη φορά συγκεντρώνονται σε ένα μόνο έγγραφο - κείμενο τα κλασικά αστικά, ατομικά, πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα, όλα τα δικαιώματα που ήταν διάσπαρτα στις διάφορες νομοθετικές πράξεις όπως στις εθνικές νομοθεσίες και τις διεθνείς συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, των Ηνωμένων Εθνών, και του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας. Αποτελεί ένα σημείο αναφοράς και ένα πολύ σημαντικό εργαλείο για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των Ευρωπαίων πολιτών(και όλων των προσώπων που ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση).

⁸ Στέλιου Περράκη Μαρίας-Ντανιέλλας Μαρούδα, Ένοπλες Συρράξεις και Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Κομοτηνή 2001,σελ 221.

⁹ www.europarl.europa.eu,ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ(2000), 21/02/2001

Ο Χάρτης, παρέχοντας διαφάνεια και σαφήνεια στα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, συμβάλλει στην ανάπτυξη της έννοιας του πολίτη της Ένωσης, καθώς και στη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης). Ο χάρτης ενισχύει την νομική ασφάλεια όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Το δικαίωμα του άρθρου 4 αντιστοιχεί στο προβλεπόμενο από το άρθρο 3 της ΕΣΑΔ, το οποίο έχει την ίδια ακριβώς διατύπωση.

«Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβληθεί σε βασανιστήρια ούτε σε ποινές ή μεταχείριση απάνθρωπη ή εξευτελιστική». Κατ' εφαρμογή του άρθρου 52, παράγραφος 3 του Χάρτη, το άρθρο αυτό έχει την ίδια έννοια και την ίδια εμβέλεια με το άρθρο 3 της ΕΣΑΔ.

2.8 ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη της Λισαβόνας, υπεγράφη στη Λισσαβόνα στις 13 Δεκεμβρίου 2007 από τους αντιπροσώπους των 27 κρατών μελών. Κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 της νέας Συνθήκης, αυτή θα πρέπει να κυρωθεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες και θα αρχίσει να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2009.

Στις 12 Δεκεμβρίου 2007, μία ημέρα πριν από την υπογραφή της Συνθήκης της Λισαβόνας από τους αρχηγούς των κρατών και των κυβερνήσεων των χωρών της Ένωσης, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Χανς-Γκερτ Πέτερινγκ, ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόζο και ο Προεδρεύων του Συμβουλίου, Πρωθυπουργός της Πορτογαλίας Ζοζέ Σόκρατες, σε επίσημη τελετή που έλαβε χώρα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Στρασβούργο, υπέγραψαν τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επιδίωξε τη δεύτερη αυτή επίσημη διακήρυξη του Χάρτη τόσο για συμβολικούς όσο και για τυπικούς λόγους. Όπως είναι γνωστό, από τις 7 Δεκεμβρίου 2000 που ο Χάρτης είχε διακηρυχθεί επίσημα από τα ίδια θεσμικά όργανα κατά τη σύνοδο κορυφής της Νίκαιας στη Γαλλία,

έως τώρα δεν είχε νομική ισχύ. Με τη Μεταρρυθμιστική Συνθήκη, μολονότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου αποφάσισε να μην ενσωματώσει τον Χάρτη στο κείμενό της, τα πράγματα αλλάζουν άρδην. Μόλις η νέα Συνθήκη επικυρωθεί και από τα κράτη μέλη, ο Χάρτης αποκτά δεσμευτική ισχύ. Το άρθρο 6 της νέας Συνθήκης λέει: "η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που περιέχονται στον Χάρτη των θεμελιωδών Δικαιωμάτων της 7ης Δεκεμβρίου 2000, ο οποίος έχει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες".

Ο Χάρτης περιέχει όλα τα αστικά, πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα των ευρωπαίων πολιτών και όλων των προσώπων που διαμένουν στην Ένωση.

Οι διατάξεις του απευθύνονται στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, καθώς και στα κράτη μέλη, μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Ο Χάρτης δεν επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης και δεν δημιουργεί καμία νέα αρμοδιότητα και κανένα νέο καθήκον για την Ένωση. Την τήρησή του σε όλες τις πράξεις της Ένωσης θα την αναλάβει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Κάθε περιορισμός στην άσκηση δικαιωμάτων και ελευθεριών που περιέχονται στον Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από νόμο που σέβεται την ουσία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών. Περιορισμοί επιτρέπονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται σε στόχους γενικού συμφέροντος ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τρίτων προσώπων. Καμία διάταξή του δεν μπορεί να δίνει δικαίωμα σε δραστηριότητες που αποσκοπούν στην κατάλυση δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται σε αυτόν ή σε ευρύτερους περιορισμούς δικαιωμάτων και ελευθεριών που προβλέπονται σε αυτόν. Τέλος, καμία διάταξή του δεν μπορεί να περιορίσει ή να θίξει δικαιώματα και ελευθερίες που αναγνωρίζονται από τα Συντάγματα των κρατών μελών.

Τα Δικαιώματα που απορρέουν από τον Χάρτη όσον αφορά την Αξιοπρέπεια είναι η ανθρωπίνη αξιοπρέπεια, το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου, την απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης.

Στα θετικά της νέας Συνθήκης έχουμε τη συμφωνία που επιχειρεί ένα τέλος στη θεσμική κρίση της Ε.Ε., τη διάσωση σημαντικών θεσμικών καινοτομιών ανάμεσα σε αυτές και της νομικής δεσμευτικότητας για τον Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων.¹⁰

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

3.1 ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων τόσο στην επισήμανση των παραβιάσεων, όσο και στην προώθηση της νομοθεσίας για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου γίνεται ολοένα σημαντικότερος. Οι οργανώσεις αυτές είναι συνήθως νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ασχολούνται με το σύνολο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή με ειδικούς τομείς, όπως οι μειονότητες, η κατάργηση των διακρίσεων, η ειρήνη, η υγεία, το περιβάλλον. Διακρίνονται σε διεθνείς και τοπικές, ανάλογα με το αν οι δραστηριότητες τους έχουν διεθνή εμβέλεια ή περιορίζονται στα σύνορα κάποιου κράτους.

Οι πρώτες μη κυβερνητικές οργανώσεις ιδρύθηκαν τον 18^ο αιώνα και είχαν ως σκοπό την κατάργηση της δουλείας και του δουλεμπορίου. Το 1888 ιδρύθηκαν το Διεθνές Συμβούλιο Γυναικών και η Διεθνής Κοινοβουλευτική Ένωση που ανήκουν και στις παλαιότερες οργανώσεις. Το 1922 δημιουργήθηκε η Διεθνής Ομοσπονδία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Μετά το 1970 παρατηρήθηκε έξαρση εμφάνισης νέων οργανώσεων ιδίως στη Λατινική Αμερική και στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη. Στην Αφρική οι μη κυβερνητικές οργανώσεις είναι κατά κανόνα εξωγενείς, ενώ στην Ασία αρχίζουν να αναπτύσσονται κάτω βεβαίως από πολύ δυσμενείς συνθήκες.

¹⁰<http://eur-lex.europa.eu> .ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ

ΕΝΩΣΗΣ, 19/10/2007

3.2 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

Η Διεθνής Αμνηστία (Amnesty International) είναι μια μη κυβερνητική οργάνωση, είναι μια παγκόσμια κίνηση ανθρώπων που συνεργάζονται για τη διεθνή αναγνώριση των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Αποβλέπει στον τερματισμό της καταπάτησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, στην προστασία της ελευθερίας της συνείδησης και έκφρασης, στην αρχή της μη διάκρισης και στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε θέματα σχετικά με τα δικαιώματα των κρατουμένων. Είναι ανεξάρτητη από κυβερνήσεις, πολιτικές ιδεολογίες, οικονομικά ή θρησκευτικά ενδιαφέροντα. Δεν υποστηρίζει ή αντιτίθεται σε οποιοδήποτε πολιτικό σύστημα.

Η Διεθνής Αμνηστία εργάζεται για την απελευθέρωση ανδρών και γυναικών που έχουν φυλακιστεί σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου για τις πεποιθήσεις τους, το χρώμα τους, τη γλώσσα ή τη θρησκεία τους, με την προϋπόθεση πως δεν έχουν χρησιμοποιήσει βία ή δεν έχουν συνηγορήσει υπέρ αυτής. Τα πρόσωπα αυτά ονομάζονται «κρατούμενοι συνείδησης». Υποστηρίζει δε ότι όλοι οι πολιτικοί κρατούμενοι πρέπει να προσάγονται έγκαιρα σε δίκη και να δικάζονται σύμφωνα με τους νόμους. Επίσης εργάζεται για τα άτομα εκείνα που κρατούνται χωρίς να τους έχει απαγγελθεί κατηγορία ή δίχως να έχουν προσαχθεί σε δική ή εξακολουθούν να κρατούνται και μετά την έκτιση της ποινής τους. Η Διεθνής Αμνηστία αντιτίθεται ανεπιφύλακτα στα βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία όλων των κρατουμένων χωρίς εξαίρεση.

Σκοπός της είναι η διασφάλιση της τήρησης σε ολόκληρο τον κόσμο των διατάξεων της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των άλλων διεθνώς αναγνωρισμένων συνθηκών προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Με την πρακτική της δουλειά για τους κρατούμενους επιδιώκει την προαγωγή και προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ατομικό, πολιτικό οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο.

Η τελευταία καταγραφή έδειξε ότι πάνω από ένα εκατομμύριο οχτακόσες χιλιάδες μέλη δραστηριοποιούνται σε περίπου 150 χώρες, με οργανωμένα εθνικά τμήματα σε 50 από αυτές και 7.800 τοπικές ομάδες «υιοθεσίας».¹¹ Καθεμία από τις ομάδες υιοθεσίας εργάζεται για δύο τουλάχιστον περιπτώσεις κρατουμένων συνείδησης που κρατούνται σε ξένες προς την δική τους χώρας. Οι περιπτώσεις επιλέγονται ισόρροπα, τόσο γεωγραφικά τόσο και πολιτικά ώστε να εξασφαλίζεται η αμεροληψία. Καμία ομάδα ή μέλος δε μπορεί να ασχοληθεί με κρατούμενους συνείδησης μέσα στην ίδια του τη χώρα. Μπορούν όμως να ασκήσουν πίεση στην ίδια τους την κυβέρνηση για να συμμορφωθεί με τους παραδεδεγμένους διεθνείς κανόνες. Επίσης τα μέλη μπορούν να ασχοληθούν για προληπτική εργασία μέσα στην ίδια τους τη χώρα όπως π.χ. εκπαιδευτικά προγράμματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και βελτίωση της εθνικής νομοθεσίας. Πάντως κανένα εθνικό τμήμα, ομάδα ή ανεξάρτητο μέλος, δεν οφείλει να παρέχει πληροφορίες για τα συμβαίνοντα στη χώρα του και τα εθνικά τμήματα ή τα μέλη δεν έχουν ευθύνη για τυχόν μέτρα που θα παρθούν ή εκθέσεις που θα δημοσιευτούν για τη χώρα τους από την οργάνωση. Την ευθύνη για τη συγκέντρωση, τη μελέτη και την αποστολή των πληροφοριών για τους κρατούμενους και τις παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων έχει το τμήμα έρευνας της διεθνούς γραμματείας της οργάνωσης που εδρεύει στο Λονδίνο.

Συνεργάζεται με τον Ο.Η.Ε, την UNESCO, το Συμβούλιο της Ευρώπης και την Αμερικανική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η Διεθνής Αμνηστία μετέχει ενεργά στις εργασίες των μεγάλων διεθνών οργανισμών, κάνει προτάσεις και μελέτες, καταγγέλλει παραβιάσεις, οργανώνει συνέδρια και εκπαιδευτικά σεμινάρια και με αυτόν τον τρόπο βοηθά αποτελεσματικά στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.¹²

Η διεθνής αμνηστία χρηματοδοτείται αποκλειστικά από τις συνδρομές και τις δωρεές των μελών και των υποστηρικτών της σ' ολόκληρο τον κόσμο. Για την προστασία της ανεξαρτησίας της διεθνούς Αμνηστίας όλες οι εισφορές

¹¹ Διεθνής Αμνηστία, Κανόνες για τη προστασία των ανθρώπων από τα βασανιστήρια, 1984.

¹² <http://www.amnesty.org.gr>, Τι Είναι η Διεθνής Αμνηστία, Αθήνα 2008.

προς αυτή, διέπονται από αυστηρές αρχές που έχει θεσπίσει το διεθνές συμβούλιο.

3.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ ΣΤΗΝ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

Η απαγόρευση των βασανιστηρίων και της σκληρής, απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης (το πλέον οικουμενικά αποδεκτό ανθρώπινο δικαίωμα) υπονομεύεται. Στον "πόλεμο κατά της τρομοκρατίας" οι κυβερνήσεις όχι μόνο χρησιμοποιούν βασανιστήρια και κακομεταχείριση, αλλά ισχυρίζονται ότι είναι δικαιολογημένα και απαραίτητα. Η Διεθνής Αμνηστία αποκαλύπτει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διαμαρτύρεται και προκαλεί αλλαγές. Η Διεθνής Αμνηστία συμβάλλει καθημερινά στην προστασία ανθρώπων και κοινοτήτων σε ολόκληρο τον κόσμο των οποίων τα ανθρώπινα δικαιώματα δέχονται επίθεση. Η δράση των μελών της Διεθνούς Αμνηστίας δίνει ελπίδα σε πολλούς ανθρώπους που υποβάλλονται σε βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία. Η Διεθνής Αμνηστία αναλαμβάνει δράση για τον τερματισμό των σοβαρών παραβιάσεων του δικαιώματος στη σωματική και ψυχική ακεραιότητα. Επιπλέον αντιτίθεται στα βασανιστήρια των κρατουμένων, στις μυστικές κρατήσεις, στην κράτηση σε απομόνωση. Καταγγέλλει και διώκει με αποδείξεις ύποπτους βασανιστές και βοήθα θύματα βασανιστηρίων.¹³

Με εκθέσεις της η Διεθνής Αμνηστία, καταγγέλλει τις συνεχιζόμενες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλο το κόσμο, αποτυπώνει ένα πολύ οικείο μοτίβο κατάχρησης εξουσίας από κρατικά όργανα, μεταξύ άλλων με βασανιστήρια, κακομεταχείριση και υπερβάλλουσα χρήση βίας.

¹³ <http://www.koagari.gr/>.Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων Και Άλλων Μορφών Κακομεταχείρισης, Αθήνα 2000-2007.

Η Διεθνής Αμνηστία δε ζητά τίποτα παραπάνω από το σεβασμό των διεθνών συμβάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που παραβιάζονται από τα ίδια τα κράτη που επίσημα τις έχουν αποδεχτεί.¹⁴

3.4 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 12 ΣΗΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

Τα βασανιστήρια είναι μια θεμελιώδης παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, που έχει καταδικαστεί από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ως προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και έχει απαγορευτεί από εθνικούς και διεθνείς νόμους. Εντούτοις, τα βασανιστήρια εξακολουθούν να γίνονται καθημερινά, σε παγκόσμια κλίμακα. Η εμπειρία της Δ.Α. είναι ότι η νομοθετική απαγόρευση δεν είναι αρκετή. Χρειάζονται άμεσα μέτρα για να αντιμετωπιστούν τα βασανιστήρια και η σκληρή, απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, οπουδήποτε κι αν γίνονται, και να ξεριζωθούν ολοκληρωτικά.

Η Δ.Α. καλεί όλες τις κυβερνήσεις να εφαρμόσουν το Πρόγραμμα 12 Σημείων για την Πρόληψη των βασανιστηρίων¹⁵. Προσκαλεί τα ενδιαφερόμενα άτομα και τις οργανώσεις να λάβουν μέρος στην προώθηση του προγράμματος. Η Δ.Α. πιστεύει ότι η εφαρμογή των μέτρων αυτών θα είναι για τις κυβερνήσεις μια θετική ένδειξη ότι έχουν τάξει σαν χρέος τους να καταργήσουν τα βασανιστήρια και να εργαστούν για την κατάργησή τους σε όλο τον κόσμο.

1.ΕΠΙΣΗΜΗ ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

Οι ανώτατες αρχές κάθε χώρας πρέπει να εκδηλώσουν την καθολική αντίθεσή τους, στα βασανιστήρια. Πρέπει να γνωστοποιήσουν κατηγορηματικά σε όλες τις αρχές αρμόδιες για την εφαρμογή του νόμου ότι τα βασανιστήρια δεν είναι ανεκτά σε καμία περίπτωση.

¹⁴ <http://www.anthropos.gr/> Ανθρώπινα Δικαιώματα τώρα, Αθήνα 2005

¹⁵ Διεθνής Αμνηστία, Κανόνες για τη προστασία των ανθρώπων από τα βασανιστήρια, 1984.

2.ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΚΡΑΤΗΣΗ ΣΕ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ

Τα βασανιστήρια γίνονται συνήθως ενόσω τα θύματα κρατούνται σε απομόνωση, χωρίς τη δυνατότητα να επικοινωνήσουν με ανθρώπους απ' έξω που θα μπορούσαν να τους βοηθήσουν ή να ανακαλύψουν τι τους συμβαίνει. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εξασφαλίσουν εγγυήσεις ότι η κράτηση σε απομόνωση δεν γίνεται μια ευκαιρία για βασανιστήρια. Έχει πρωταρχική σημασία, οι φυλακισμένοι να προσάγονται όλοι ενώπιον δικαστικής αρχής αμέσως μόλις συλλαμβάνονται και οι συγγενείς, δικηγόροι και γιατροί να μπορούν να έχουν άμεση και τακτική επικοινωνία μαζί τους.

3.ΟΧΙ ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ

Σε μερικές χώρες τα βασανιστήρια γίνονται σε μυστικά κέντρα (όπως το Γκουαντανάμο της Κούβας και τη λεγόμενη «φυλακή του σκοταδιού, που βρίσκεται κοντά στην Καμπούλ) συνήθως αφού τα θύματα έχουν «εξαφανιστεί». Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι φυλακισμένοι κρατούνται σε δημόσια αναγνωρισμένους χώρους και ότι οι πληροφορίες για την τύχη τους είναι διαθέσιμες στους συγγενείς και δικηγόρους.

4.ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΡΑΤΗΣΗ

Οι κυβερνήσεις πρέπει να ελέγχουν τακτικά τις διαδικασίες κράτησης και ανάκρισης. Οι φυλακισμένοι πρέπει να πληροφορούνται αμέσως τα δικαιώματά τους, και κυρίως το δικαίωμα να υποβάλλουν παράπονα για τη μεταχείρισή τους. Πρέπει να γίνονται τακτικές επιθεωρήσεις στους χώρους κράτησης. Ένα σημαντικό μέτρο προστασίας από τα βασανιστήρια θα ήταν ο διαχωρισμός ανάμεσα στις αρχές που είναι υπεύθυνες για την κράτηση και σε εκείνες που είναι επιφορτισμένες με την ανάκριση.

5.ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ ΓΙΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ

Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι όλες οι καταγγελίες και αναφορές για βασανιστήρια εξετάζονται αμερόληπτα και αποτελεσματικά. Οι μέθοδοι και τα πορίσματα αυτών των εξετάσεων να γνωστοποιούνται στο κοινό. Οι μάρτυρες και οι καταγγέλλοντες να προστατεύονται από εκφοβισμούς.

6.ΑΡΝΗΣΗ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΣΠΑΣΤΗΚΑΝ ΜΕ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι δηλώσεις και οι μαρτυρίες που έγιναν κάτω από βασανιστήρια δεν θα χρησιμοποιηθούν ποτέ σε δικαστικές διαδικασίες.

7.ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΜΕ ΝΟΜΟ

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν ότι πράξεις βασανιστηρίων είναι αξιόποινα αδικήματα του ποινικού νόμου. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, η απαγόρευση των βασανιστηρίων δεν πρέπει να αναστέλλεται σε καμία περίπτωση, ούτε ακόμα σε περιόδους πολέμου ή άλλες καταστάσεις ανάγκης.

8.ΔΙΩΞΗ ΥΠΟΠΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΩΝ

Εκείνοι που ευθύνονται για πράξεις βασανιστηρίων πρέπει να δικάζονται. Η αρχή αυτή πρέπει να εφαρμόζεται οπουδήποτε κι αν βρίσκονται οι δράστες, όποτε κι αν έγινε το αδίκημα, οποιαδήποτε κι αν είναι η εθνικότητα των δραστών ή των θυμάτων.

9.ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κατά την εκπαίδευση όλων των αξιωματούχων που είναι υπεύθυνοι για την κράτηση, την ανάκριση και την μεταχείριση των κρατουμένων, θα πρέπει να τους γίνει σαφές ότι τα βασανιστήρια είναι μια πράξη εγκληματική και ότι είναι υποχρεωμένοι να αρνηθούν να υπακούσουν σε οποιαδήποτε διαταγή που θα τους υποχρέωνε να χρησιμοποιήσουν βασανιστήρια.

10.ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Τα θύματα των βασανιστηρίων και οι οικογένειες τους πρέπει να έχουν δικαίωμα να ζητήσουν οικονομική αποζημίωση, κατάλληλη ιατρική περίθαλψη και αποκατάσταση της υγείας τους.

11.ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ

Οι κυβερνήσεις πρέπει να χρησιμοποιούν κάθε δυνατό μέσο για να μεσολαβήσουν στις χώρες που κατηγορούνται για βασανιστήρια, εγκαθιστώντας διακυβερνητικούς μηχανισμούς που θα ερευνούν επείγοντως κάθε καταγγελία βασανιστηρίων και θα παίρνουν αποτελεσματικά μέτρα. Θα

πρέπει επίσης να διασφαλίζουν ότι καμιά διαδικασία ή εκπαίδευση που διευκολύνει την πρακτική των βασανιστηρίων δεν είναι δυνατή μέσα στις τάξεις του στρατού, της αστυνομίας ή των δυνάμεων ασφαλείας.

12.ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ

Όλες οι κυβερνήσεις πρέπει να επικυρώσουν τις διεθνείς συνθήκες που εξασφαλίζουν τρόπους προστασίας εναντίον των βασανιστηρίων όπως η συνθήκη για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το Προαιρετικό της Πρωτόκολλο που προβλέπει τις ατομικές προσφυγές.

3.5 ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ 2008

Η Διεθνής Αμνηστία με την ετήσια έκθεση της για το 2008¹⁶ καταγγέλλει και ζητά από τους ηγέτες της υφελίου να δώσουν εξηγήσεις και να ζητήσουν συγνώμη για το ότι δεν εκπλήρωσαν την υπόσχεση της δικαιοσύνης και της ισότητας που περιέχεται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΟΔΔΑ), που υιοθετήθηκε πριν 60 χρόνια. Κατά τις έξι δεκαετίες που πέρασαν, πολλές κυβερνήσεις έδειξαν περισσότερο ενδιαφέρον για την κατάχρηση της εξουσίας ή την επιδίωξη πολιτικών ιδιοτελών συμφερόντων, παρά για τον σεβασμό των δικαιωμάτων των ανθρώπων των οποίων ηγούνται.

ΑΜΕΡΙΚΗ

Τα περισσότερα συντάγματα εγγυώνται τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι περισσότερες χώρες της περιοχής έχουν επικυρώσει τις καίριες διεθνείς συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αξιοσημείωτη εξαίρεση στην τελευταία αυτή διαπίστωση αποτελούν οι ΗΠΑ, καθώς είναι μία από τις δύο μόνο χώρες στον κόσμο που δεν έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και μία από τις ελάχιστες που δεν έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Γυναικών. Επίσης, η κυβέρνηση των ΗΠΑ πληροφόρησε τα Ηνωμένα Έθνη

¹⁶ <http://www.amnesty.org.gr>, Παγκόσμια Επισκόπηση: τα κυριότερα σημεία της Ετήσιας Έκθεσης 2008 της Διεθνούς Αμνηστίας.

ότι δεν προτίθεται να επικυρώσει το Καταστατικό της Ρώμης για το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο.

Έξι χρόνια μετά την έναρξη του λεγόμενου «πολέμου κατά της τρομοκρατίας», οι ΗΠΑ συνεχίζουν να κρατούν εκατοντάδες ανθρώπους σε επ' αόριστον στρατιωτική κράτηση χωρίς απαγγελία κατηγορίας ή δίκη στο Αφγανιστάν και στον Κόλπο του Γουαντάναμο καθώς και χιλιάδες ανθρώπους στο Ιράκ.

Τον Ιούλιο, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Τζορτζ Μπους ενέκρινε τη συνέχιση του προγράμματος μυστικής κράτησης και ανακρίσεων της CIA. Όντας μία από τις πάμπολλες έκνομες πολιτικές που έχει υιοθετήσει η κυβέρνηση των ΗΠΑ ως μέρος του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας», η νέα προεδρική έγκριση αυτού του προγράμματος αποτελεί κατάφωρη απόρριψη των αρχών που διέπουν την ΟΔΔΑ.

Στην Κολομβία, οι άμαχοι εξακολούθησαν να πληρώνουν το μεγαλύτερο τίμημα της μακροχρόνιας εσωτερικής ένοπλης σύγκρουσης στη χώρα. Μολονότι ο αριθμός των θυμάτων φόνου ή απαγωγής συνέχισε να μειώνεται, όλα τα αντιμαχόμενα μέρη (δυνάμεις ασφαλείας, παραστρατιωτικοί και ανταρτικές οργανώσεις) εξακολούθησαν να διαπράττουν σοβαρές καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι εχθροπραξίες μεταξύ αυτών των αντιμαχόμενων μερών προκάλεσαν και πάλι έχουν ως αποτέλεσμα τον εκτοπισμό εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων.

ΑΣΙΑ & ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ

Πολλά από τα κράτη της περιοχής της Ασίας και του Ειρηνικού Ωκεανού έχουν υιοθετήσει την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1948, παρόλα αυτά οι συνεχιζόμενες συγκρούσεις και η αυξανόμενη βία που διαπράττεται από ένοπλες ομάδες συνεχίζουν να προκαλούν σοβαρές καταπατήσεις σε όλη την περιοχή, υποσκάπτοντας την ασφάλεια εκατομμυρίων ανθρώπων. Εκτός από τους προσφυγικούς πληθυσμούς που αποστερούνται μακροπρόθεσμης λύσης, εκατοντάδες

χιλιάδες άνθρωποι παραμένουν εκτοπισμένοι στο εσωτερικό των χωρών τους λόγω των συγκρούσεων. Παράλληλα, σε πολλές χώρες, εδώ και δεκαετίες, οι δυνάμεις ασφαλείας απολαμβάνουν ένα καθεστώς ατιμωρησίας για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων εξωδικαστικών εκτελέσεων, εξαναγκασμένων εξαφανίσεων, βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακοποίησης που διαπράττονται στο όνομα της «εθνικής ασφάλειας». Η πολιτική αστάθεια και η επαναβεβαίωση της στρατιωτικής εξουσίας(συχνά μέσω της κήρυξης κατάστασης έκτακτης ανάγκης)έχουν σε πολλές χώρες υπονομεύσει θεσμούς κρίσιμους για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή έχουν παρεμποδίσει την αναμόρφωσή τους. Σε αυτήν την επέτειο της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η προοπτική μιας αποτελεσματικής αποκατάστασης των θυμάτων παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παραμένει σε πολλές χώρες απατηλή.

Η Ασία παραμένει η μόνη περιοχή στον κόσμο που δεν διαθέτει ένα συνολικό όργανο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ωστόσο τον Νοέμβριο του 2007, σε μια ιδιαίτερης σημασίας εξέλιξη, οι αρχηγοί των 10 κρατών-μελών της Ένωσης των Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN) -Βιετνάμ, Ινδονησία, Καμπότζη, Λάος, Μαλαισία, Μπρουνέι, Μιανμάρ, Σιγκαπούρη, Ταϊλάνδη και Φιλιππίνες- τίμησαν την 40η επέτειο της ASEAN υπογράφοντας τον πρώτο τους επίσημο καταστατικό χάρτη, που περιλάμβανε δέσμευση για τη σύσταση ενός οργάνου για τα ανθρώπινα δικαιώματα για τη νοτιοανατολική Ασία.

ΑΦΡΙΚΗ

Μέσα στα εξήντα χρόνια από την υπογραφή της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1948, η Αφρική έχει αλλάξει δραματικά.¹⁷

Πολλές χώρες της υποσαχάριας Αφρικής διαθέτουν πλέον ενεργή κοινωνία των πολιτών και ποικιλόμορφα και ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης. Όμως, παρά τη σημαντική πρόοδο, τα ανθρώπινα δικαιώματα που υποσχέθηκε η

¹⁷ <http://www.amnesty.org.gr>, Παγκόσμια Επισκόπηση: τα κυριότερα σημεία της Ετήσιας Έκθεσης 2008 της Διεθνούς Αμνηστίας.

Οικουμενική Διακήρυξη απέχουν πολύ από το να γίνουν πραγματικότητα για όλους τους ανθρώπους της Αφρικής.

Μια σειρά μακροχρόνιες ένοπλες συρράξεις έχουν επιλυθεί, όπως εκείνες στην Αγκόλα, το νότιο Σουδάν, τη Σιέρα Λεόνε και τη Λιβερία. Όμως οι επιπτώσεις τους στα ανθρώπινα δικαιώματα παραμένουν και επηρεάζουν τόσο την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη όσο και τον πολιτικό στίβο. Η βίαιη πάλη για την εξουσία, ακόμα και σε κράτη που δεν καταρακυλούν στην ένοπλη σύρραξη, παραμένει ακόμα σημαντικό συστατικό της πολιτικής ζωής στην Αφρική, παρά τις κινήσεις προς τον εκδημοκρατισμό που έχουν γίνει σε πολλές χώρες.

Στις δεκαετίες που πέρασαν, το πλαίσιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Αφρική εξελίχθηκε μέσω διαφόρων περιφερειακών συνθηκών και θεσμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το 1986 τέθηκε σε ισχύ η Αφρικανική Χάρτα για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών, ενώ το 2007 γιορτάστηκε η 20η επέτειος της Αφρικανικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών (Αφρικανική Επιτροπή). Όμως, παρά τις σημαντικές εξελίξεις στους αφρικανικούς θεσμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως με την ίδρυση του Αφρικανικού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών, η Αφρικανική Επιτροπή αντιμετωπίζει συνεχιζόμενα οικονομικά και πολιτικά εμπόδια. Η ανεπαρκής υποστήριξη από την Αφρικανική Ένωση ανάγκασε την Αφρικανική Επιτροπή να εξαρτάται από εξωτερική υποστήριξη για το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών στελέχωσής της, ενώ πολλά κράτη-μέλη δείχνουν ελάχιστο ενδιαφέρον να φιλοξενήσουν τις συνεδριάσεις της. Τα τελευταία χρόνια, πολλά αφρικανικά κράτη αποδείχθηκαν απρόθυμα να συνομιλήσουν εποικοδομητικά με τους παγκόσμιους θεσμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το νεοσύστατο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ.

Τα δικαιώματα πολλών ανθρώπων στην Αφρική εξακολούθησαν να παραβιάζονται το 2007. Οι εσωτερικές ένοπλες συρράξεις, που συνέχισαν να ρημάζουν πολλά κράτη, συνοδεύτηκαν από κατάφωρες καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως φόνους και βασανιστήρια, μεταξύ των οποίων και βιασμούς. Σε ορισμένες χώρες κάθε μορφή διαφωνίας κατεστάλη,

ενώ σε πολλές η ελευθερία της έκφρασης ήταν περιορισμένη και οι υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπέστησαν εκφοβισμό και παρενοχλήσεις. Οι γυναίκες υπέμειναν ευρύτατα διαδεδομένες διακρίσεις και συστηματικές καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι συνεχιζόμενες ένοπλες συγκρούσεις είχαν καταστρεπτικές συνέπειες για τους άμαχους πληθυσμούς, με κατάφωρες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που περιλάμβαναν φόνους, σεξουαλική βία και στρατολόγηση παιδιών ως στρατιωτών. Οι εξαναγκασμένες εξαφανίσεις και οι θάνατοι από πείνα και ασθένειες εξαιτίας των ένοπλων συρράξεων συνεχίστηκαν σε μεγάλη κλίμακα.

ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

Μια από τις πιο εντυπωσιακές υποθέσεις, που αναδεικνύουν τις προηγούμενες διαπιστώσεις, είναι εκείνη των έκνομων μεταγωγών. Κατά τη διάρκεια του 2007 βγήκαν στο φως στοιχεία που κατέστησαν επιτέλους αδιαμφισβήτητη τη συνενοχή ευρωπαϊκών κρατών στο πρόγραμμα μυστικών και έκνομων κρατήσεων που διευθύνουν οι Ηνωμένες Πολιτείες. Επίσης απέδειξαν πως κάποιες κυβερνήσεις ήταν συνεργοί στη μεταγωγή ανθρώπων σε ξένες χώρες έξω από τα όρια του κράτους δικαίου, σε εξαναγκαστικές εξαφανίσεις, καθώς και σε βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης όσων υποβλήθηκαν σε αυτές τις έκνομες μεταγωγές και τις μυστικές κρατήσεις. Τα νομοθετικά κενά, τα οποία διευκόλυναν την έκνομη συμπεριφορά ξένων και ευρωπαϊκών εθνικών μυστικών υπηρεσιών και τις προστάτεψαν από τη λογοδοσία, έχουν και αυτά αναγνωριστεί με σαφήνεια. Όμως η χαρακτηριστική απάντηση των κρατών εξακολουθεί να είναι η σιωπή και η αδράνεια.

Σε πολλούς άλλους τομείς η ασφάλεια προτάχθηκε προνομιακά έναντι των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με αποτέλεσμα να ζημιωθούν και τα δύο. Το Καζακστάν, το Ουζμπεκιστάν και η Ρωσία συνέχισαν να συνεργάζονται μεταξύ τους και με την Κίνα, στο όνομα της περιφερειακής ασφάλειας και του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας», με τρόπους που παραβίαζαν υποχρεώσεις τους με βάση το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα

δικαιώματα και το διεθνές προσφυγικό δίκαιο, μεταξύ άλλων επαναπροωθώντας δια της βίας ανθρώπους παρ' όλο που διέτρεχαν τον κίνδυνο να υποστούν βασανιστήρια και άλλες σοβαρότατες παραβιάσεις. Η κυβέρνηση της Βρετανίας εξακολούθησε να υπονομεύει την καθολική απαγόρευση των βασανιστηρίων απελαύνοντας ανθρώπους, τους οποίους θεωρούσε απειλή για την εθνική ασφάλεια, σε κράτη όπου θα αντιμετώπιζαν πραγματικό κίνδυνο σοβαρών καταπατήσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό το έκανε διαθέτοντας ως μοναδική εγγύηση ανεφάρμοστες «διπλωματικές διαβεβαιώσεις». Επιχείρησε επίσης να πείσει άλλα ευρωπαϊκά κράτη, ακόμα και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, πως τέτοιου είδους διαβεβαιώσεις ήταν θεμιτές.

ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα απέτυχε να προσφέρει άσυλο στη συντριπτική πλειονότητα των ανθρώπων που το ζήτησαν. Μετανάστες υποβλήθηκαν σε κακομεταχείριση, ενώ συνεχίστηκε η αυθαίρετη και μακρόχρονη κράτηση αιτούντων άσυλο, μεταξύ των οποίων παιδιά. Αυξήθηκαν οι ισχυρισμοί για κακομεταχείριση κρατουμένων από την αστυνομία. Θύματα τέτοιας μεταχείρισης ήταν συνήθως μέλη περιθωριοποιημένων ομάδων. Αναφέρθηκαν θάνατοι κρατουμένων. Οι γυναίκες και τα κορίτσια θύματα εμπορίας ανθρώπων και καταναγκαστικής πορνείας εξακολούθησαν να μην προσδιορίζονται ως θύματα από τις αρχές με αποτέλεσμα να μην μπορούν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους για προστασία και βοήθεια. Οι αντιρρησίες συνείδησης εξακολούθησαν να αντιμετωπίζονται διωγμό. Παρά τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ότι η Ελλάδα παραβιάζει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, ο αριθμός των καταγγελλόμενων κρουσμάτων κακομεταχείρισης από την αστυνομία αυξήθηκε. Τα περιστατικά που αναφέρθηκαν έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια αστυνομικής κράτησης και μοιάζουν να αποκαλύπτουν ένα μοτίβο δυσμενών διακρίσεων με θύματα ανθρώπους που οι περισσότεροι προέρχονταν από περιθωριοποιημένες ομάδες, ιδίως μετανάστες και αιτούντες άσυλο.¹⁸

¹⁸<http://www.amnesty.org.gr>, Παγκόσμια Επισκόπηση: τα κυριότερα σημεία της Ετήσιας Έκθεσης 2008 της Διεθνούς Αμνηστίας.

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Σχεδόν πέντε χρόνια μετά την υπό αμερικανική καθοδήγηση εισβολή που ανέτρεψε τον Σαντάμ Χουσεΐν το 2007, η ένταση των συγκρούσεων στο Ιράκ μειώθηκε ελάχιστα. Στις αρχές του χρόνου, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Τζορτζ Μπους έστειλε 26.000 στρατιώτες ακόμα ως ένα μεγάλο «κύμα» με στόχο να βελτιωθεί η ασφάλεια, όμως οι καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξακολούθησαν να είναι διαδεδομένες και με ποικίλες ομάδες δραστών: ένοπλες ομάδες και πολιτοφυλακές Σιιτών και Σουνιτών, Ιρακινές κυβερνητικές δυνάμεις και την υπό αμερικανική ηγεσία Πολυεθνική Δύναμη (MNF). Η φατριαστική βία προκάλεσε χιλιάδες θανάτους, καθώς και θηριώδεις ακρωτηριασμούς και βασανιστήρια. Πολλοί Ιρακινοί αναγκάστηκαν να φύγουν από τα σπίτια τους - περίπου 2 εκατομμύρια πρόσφυγες και άλλοι 2,2 εκατομμύρια εκτοπισμένοι στο εσωτερικό της χώρας. Προς το τέλος του χρόνου, κυβερνητικές πηγές των ΗΠΑ και του Ιράκ υπαινίχθηκαν αυτό το «κύμα» αποδείχθηκε αποτελεσματικό, συμβάλλοντας σε μείωση του αριθμού των φόνων αμάχων και στην επιστροφή μερικών προσφύγων, όμως οι επιθέσεις εξακολούθησαν να είναι συχνές και οι συνθήκες διαβίωσης ήταν για τους περισσότερους Ιρακινούς φρικτές. Περισσότεροι από 60.000 άνθρωποι ήταν κρατούμενοι χωρίς δίκη από την υπό αμερικανική ηγεσία Πολυεθνική Δύναμη και τις ιρακινές αρχές. Τα βασανιστήρια ήταν κοινή πρακτική και χρησιμοποιήθηκαν ατιμώρητα από τις ιρακινές δυνάμεις ασφαλείας. Και όσοι κατηγορήθηκαν για επιθέσεις και φόνους σύρονταν σε δικαστήρια όπου δεν είχαν δίκαιη δίκη, ενώ όλο και πιο συχνά καταδικάζονταν σε θάνατο. Καθώς τελείωνε το 2007, τουρκικά στρατεύματα συγκεντρώνονταν κατά μήκος των συνόρων με το Ιράκ για να εξαπολύσουν επιθέσεις κατά των Κούρδων ανταρτών που εδρεύουν εκεί και επιδιώκουν απόσχιση από την Τουρκία. Ο ολοένα οξύτερος πόλεμος λέξεων μεταξύ των κυβερνήσεων των ΗΠΑ και του Ιράν αποτέλεσε απειλή για ολόκληρη την περιοχή του Κόλπου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τα βασανιστήρια και η κακή μεταχείριση συνιστούν τις πλέον αποτρόπαιες παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι όλοι έχουν λόγο για την απαγόρευση των βασανιστηρίων. Φιλελεύθεροι, συντηρητικοί, μαρξιστές, σοσιαλιστές αναρχικοί, χριστιανοί, μουσουλμάνοι, βουδιστές άθεοι και τόσοι άλλοι. Πέρα από τις διαφορές τους όλοι πρέπει να απολήγουν σε κοινές και κυρίως αποτελεσματικές τοποθετήσεις τις οποίες οφείλουν να τιμούν και να σέβονται. Τόσο σε διεθνές όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, κυρίως μετά τον Β Παγκόσμιο πόλεμο υπάρχει μια κινητοποίηση για την αποτελεσματική προστασία της ανθρώπινης ύπαρξης και την απαγόρευση των βασανιστηρίων. Διεθνείς οργανισμοί, διεθνείς και περιφερειακές συνθήκες αλλά και μη κυβερνητικές οργανώσεις που αποκτούν συνεχώς μεγαλύτερη αξία, έχουν επιστρατευθεί για την επίτευξη του μεγαλύτερου κατά το δυνατό επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Οι τελευταίες παγκόσμιες εξελίξεις από το 1970 κι έπειτα, με την ανεξαρτησία των λαών της Αφρικής και της Ασίας έχουν ως αποτέλεσμα την ποιοτική και ποσοτική αναδιάρθρωση της διεθνούς σκηνής. Δεν είναι γνωστό που θα οδηγήσουν οι εξελίξεις αυτές. Είναι όμως σαφές ότι παρά τα προβλήματα που εξακολουθούν να υπάρχουν στον τομέα της απαγόρευσης των βασανιστηρίων, αυτή τη στιγμή έχει κατοχυρωθεί ένας ουσιαστικός και μη δυνάμενος να ανατραπεί πυρήνας κανόνων και οργάνων διεθνούς προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αυτό που μένει είναι αυτός ο πυρήνας να γίνεται καθημερινή πράξη και να εφαρμόζεται από όλους, ώστε να εξαλειφθούν τα φαινόμενα παραβίασης των δικαιωμάτων. Αν και αυτό είναι κάπως ουτοπικό είναι και ο μόνος τρόπος αρμονικής εξελικτικής πορείας της κοινωνίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

1.Στέλιου Περράκη, Μαρίας- Ντανιέλλας Μαρούδα, "Ενοπλες Συρράξεις και Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο", Εκδόσεις ANT. N. ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2001.

2.Εμμανουήλ Ρούκουνας, "Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων", Βιβλιοπωλείο της «ΕΣΤΙΑΣ»,ΑΘΗΝΑ 1995.

3.Κωνσταντίνος Α. Σιμίτσης, " Η απαγόρευση των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης", Εκδόσεις ANT. N. ΣΑΚΚΟΥΛΑ ΑΘΗΝΑ-ΚΟΜΟΤΗΝΗ 1996.

4. Κυριάκος Σιμόπουλος , "Βασανιστήρια και εξουσία(Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα, το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως την εποχή μας) " , Εκδόσεις ΣΤΑΧΥ, ΑΘΗΝΑ 1997.

5. "Κανόνες για την Προστασία των Ανθρώπων από τα Βασανιστήρια", Έκδοση της Ελληνικής Επιτροπής Διεθνούς Αμνηστίας ,Αθήνα 1984.

6. "Ανθρώπινα δικαιώματα ,Οι Κυριότερες Διεθνείς Συμβάσεις, Ηνωμένα Έθνη και UNESCO",Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Αμνηστίας , ΑΘΗΝΑ,2008.

7.Υπερσύγχρονη Εγκυκλοπαίδεια «Επιστήμη και Ζωή», Τόμος Γ και Α, Εκδοτικές και Εμπορικές Επιχειρήσεις, Χατζηακώβου Α.Ε.,2006.

B. INTERNET

<http://www.amnesty.org.gr>, Παγκόσμια Επισκόπηση: τα κυριότερα σημεία της Ετήσιας Έκθεσης 2008 της Διεθνούς Αμνηστίας.

<http://www.amnesty.org.gr>, Τι Είναι η Διεθνής Αμνηστία, Αθήνα 2008.

<http://eur-lex.europa.eu>, Μεταρρυθμιστική Συνθήκη Της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 19/10/2007.

<http://www.anthropos.gr/> Ανθρώπινα Δικαιώματα τώρα, Αθήνα 2005.

<http://www.europarl.europa.eu>, Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (2000), 21/02/2001.

<http://www.koagapi.gr/>. Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων Και Άλλων Μορφών Κακομεταχείρισης, Αθήνα 2000-2007.